

Успехът идва, когато търсиш начини, а не причини

Професия или призвание е това да работиш сред хората и да посвещаваш дните си в грижи за нея и за дивеча, който я населява? Тази мисъл се прокрадва в ума ми, докато срещу мен се настанява инж. Никола Бончев, дългогодишен директор на Държавно ловно стопанство „Витиня“. Срещаме се в Правец – родния му град, в един хладен и смълчан предиобед, който контрастира на въодушевлението на ветерана. Годините със сигурност тежат върху плещите му, донесли са му разочарования, но и са изпълнили дните му с много радости и гордост от свършеното в професионалния му път. Откликнал с готовност на поканата на редакционния ни екип да се срещнем и да поговорим, той не се колебае да открехне вратичката на спомените и миналото си и да разкаже за динамичните две десетилетия, в които е бил директор на ДПС „Витиня“.

Инж. Никола Бончев е роден на 10 февруари 1938 г., завършва гимназия в Ботевград. През 1966 г. се дипломира във Висшия лесотехнически институт (сега Лесотехнически университет) със специалност „Горско стопанство“. Още през същата година е изпратен по разпределение в ДГС – Кости, където започва работа като началник на горско-технически участък. Три години по-късно – през 1969-а, става началник на Ловно-технически участък – Правец, на Представително ловно стопанство „Мургаш“ по покана на д-р инж. Георги Стенин, с когото го свързва добро приятелство и който по това време е директор на Стопанството. Младият инж. Бончев, силно привлечен от лова и ловното стопанство, се съгласява въпреки съпротивата на чичо си, който е лесовъд и не иска племенникът му да изоставя лесовъдската професия. Инж. Бончев обаче приема предложението без колебание, което очертава професионалния му път напред. В Правещкия ловно-технически участък инж. Бончев прави своите първи стъпки в създаването на материална база – първо строи дървена къща, която да посреща гости с възможност за престой, а след това и ловния дом на участъка. През 1971 г. д-р инж. Георги Стенин се оттегля от директорския пост в Представителното ловно стопанство „Мургаш“ и става началник на отдел „Лов“ в Централното ведомство по горите. Той предлага на инж. Бончев да заеме мястото му като директор на Стопанството. „Едва бях навършил 33 години по това време“ – заявява ветеранът и допълва, че това развитие на професионалния му път за него се е случило твърде бързо и ненадейно. Но дава поле за изява и така пред младия директор изникват първите проблеми, с които се сблъсква и които успешно преодолява.

С обособяването на „Витиня“ като представително ловно стопанство се сформират три ловностопански участъка – Витиня, Правец и Търсава. Територията им е голяма – около 23 000 хектара. Когато инж. Бончев наследява управлението, първата му грижа е да доизгради материалната база. Нуждата от това е спешна поради разположението на Стопанството. Тъй като е в близост до София, то е често посещавано от висши държавници и чуждестранни ловци и представителната роля, която играе, изисква то да бъде на ниво. „По това време бях съвсем

сам, нямаше кой да ми помогне – споделя инж. Бончев. – Постепенно сложих по един началник на всеки участък, но първо беше важно да се захвана час по-скоро с възстановяването на старите постройки. Като начало стегнах административната сграда отвътре, за да може посетителите да бъдат посрещнати подобаващо. После обнових стария ловен дом – инсталирах отопление, обособих бани във всяка спалня.“ Ярък е споменът му от това време за молбата на тогавашния министър на транспорта Васил Цанов ловният дом да бъде ползван като база за работни съвещания, докато е в ход изграждането на тунелите и виадуктите около „Витиня“. В тази случка инж. Бончев вижда златна възможност за разрешаването на един от важните проблеми на Стопанството – минаващия през територията му път за село Камарци, който трябва да бъде изместен, за да се осигури спокойствието на дивеча. „След тази молба реших, че трябва да измоля от министъра този път да се промени така, че да бъде прекаран на 300 метра от билото на прохода, да се включи в стария витински път и по този начин да не пресича повече Стопанството, защото е натоварен и денем, и нощем“ – разказва ни ветеранът. Васил Цанов откликва на молбата му и още на другия ден започва работа по пренасочването на пътя. Така, по думите на инж. Бончев, ДЛС „Витиня“ става неприкосновено и гарантира спокойствието на дивеча.

С приходите от действащите на територията на Стопанството работилница за сувенири от рога на благородни елени, лопатари и сръндаци (тогава единствена в България), за препариране, както и цехове за преработка на дивечово месо за износ, за плетене на оградна мрежа, за кабелни обвивки, той успява да стимулира финансово работниците в Стопанството, както и да привлече още. Полага усилия за развиването и на рибно стопанската дейност. Преустройва два от съществуващите водоеми и ги зарибява с пъстърва и шаран, за да се създадат условия за спортен риболов на риболовци от страната и чужбина. „За мен беше важно в гората да има такива водоеми – разказва ни той и в думите му личи гордостта от добре свършената работа. – Пълният душата на човека, но и изграждат облика на Стопанството като едно наистина добре развито, богато, представително стопанство, в което кипи живот и личи активна дейност.“

По времето, когато той обновява материалната база на „Витиня“, в страната започва да се развива организирани-

ят ловен туризъм. В Стопанството все по-често приивдат чуждестранни ловци, популярността му расте. Разширява се мрежата от контакти и нуждата от обмяна на опит с други страни. Едно преживяване прави усмивката на ветерана още по-широка. Д-р инж. Георги Стенин го съветва един ден бързо да стегне куфара си, защото още на другата сутрин ги чака път. Дестинацията е Финландия – място, за което инж. Бончев до този момент дори не си е мечтал. Преди да тръгнат, инж. Стамен Димитров – директор на Дирекция „Горско стопанство“ към Министерството на горите и горската промишленост, отправя към него молба да донесат семена от дървесни видове, които виреят в различни региони на Финландия, за да се направи опит те да бъдат посетени на родна почва. Инж. Бончев му обещава да направи каквото може. Скътал е за всеки случай в багажа си две бутилки коняк, за които не е и предполагал, че съвсем скоро ще бъдат разменна монета за постигането на целта. В посолството във Финландия питат дали ще могат да посетят Института за изследване на горите и да се срещнат с ръководителя на съответния отдел, който да им съдейства. Търговският аташе на свой ред пита дали носят със себе си някое и друго шише коняк от България, тъй като алкохолът във Финландия е особено скъп и почти никой финландец не може да си го позволи. Отговорът е положителен и така се отправят към Института. Човекът, който им трябва обаче, не е там в този ден и лека горчивина изпълва сърцето на ветерана. Аташето го съветва все пак да остави двете бутилки с коняк. Няколко месеца след завръщането си у нас с празни ръце и с нерадостния отговор за инж. Стамен Димитров, директорът на ДЛС „Витиня“ получава писмо да се яви в сградата, където се помещава тогавашното управление на „Кинофикация“ (бел. *peg.* – мащабна държавна структура по времето на социализма, която отговаря за разпространението на киното като най-достъпното и влиятелно изкуство за обществото). Когато отива, получава алуминиева кутия, в която се съхраняват кинолентите, адресирана до него. Вътре е пъхната карта на Финландия, на която са отбелязани и номерирани районите, от които произхождат семената, които също се намират в кутията. Инж. Бончев със задоволство занася кутията на инж. Димитров и става свидетел на радостта на своя колега.

Друг успех също изпълва ветерана с гордост от времето му

Държавно ловно стопанство „Витиня“

Тибетски якове в ДЛС „Витиня“

като директор на ДЛС „Витиня“. На световното ловно изложение в Пловдив през 1981 г. той закупува изложената мостра на всъдход „Щаер Даймлайнер“. Спомня си, че интересът към този автомобил е бил особено голям – дотогава подобно возило в страната ни не е имало. „Като го видях, си казах, че ще окаже незаменима помощ в дейностите на Стопанството“ – споделя ни той и допълва, че е направил всичко възможно, за да го получи час по-скоро. И успява. След неговото оттегляне като директор всъдходът постепенно е занемарен, но с поемането на поста му от инж. Юри Миков той е възстановен. Техниката винаги е била слабост за ветерана и това го подсеща за още един случай, когато получава обаждане от Министерството на горите и горската промишленост с информацията, че при наличието на валута във Виена може да бъде закупено осемместно бусче „Мицубиши“. По това време директорът не разполага с нужната валута и веднага започва да търси решение как да се сдобие с нея и с този автомобил. Разпорежда на служителите си да събират охлюви. Така за кратък период са събрани 25 тона, които биват продадени, а с получените приходи се купува и валутата.

Под ръководството на инж. Никола Бончев в ДЛС „Витиня“ се провеждат комплексни биотехнически мероприятия, отдават се постоянни грижи за дивеча, в резултат на които се увеличава популацията му. Така запасът на благородния елен достига 400 индивида, на сърната – 600, на дивата свиня – над 450 индивида. За тези успехи инж. Бончев разказва, че особено важна роля изиграва организираната сериозна охрана на дивеча. По времето му като директор тя се е осъществявала с помощта на коне. Охранителите ездачи са нощували в гората – присъствието им било незабележимо и по този начин можели да залавят извършителите на място.

Много успешно са аклиматизирани муфлонът, внесен от Унгария в страната ни след световното ловно изложение в Будапеща през 1971 г., и еленът лопатар, докаран от Ловното стопанство „Кричим“. И муфлоните, и лопатарите биват настанени в Ловностопанския участък – Правец. Когато за пръв път ги вижда, инж. Бончев е изпълнен със съмнения за техните трофейни качества. Напролет обаче, след положените интензивни грижи и подаваната им обилна и качествена храна, животните разгръщат своя потенциал и рогата им опровергават началните колебания. „В Стара планина, където се намира и „Витиня“, не можеш да очакваш големи трофеи – разказва ни ветеранът. – Колкото и да се стараем, няма да постигнем потенциала на Добруджанския край, във „Воден Ири-Хисар“, в „Паламара“. Въпреки това обаче има случаи в Стопанството на отстрелвани от чужденци благородни елени и диви свине, чиито трофеи са оценени със златни медали.

На въпроса какво днес е важно за ловното ни стопанство директорът отговаря, че не бива да се забравя, че дивечът е държавна собственост и че е неразумно отдаването на ловни участъци на концесия. По думите му частният интерес не може да надделява, защото така се експлоатира дивечовото богатство и най-бързо се унищожава.

Работата в перспектива и с поглед в бъдещето са водещи за инж. Никола Бончев. Освен обновяването на сградния фонд, което е най-голямото предизвикателство в дейността му като директор и с което той се справя умело, под негово ръководство в ловностопанските участъци се изграждат много съоръжения – 39 чакала, 186 хранилки за дивеча, 4 дивечови огради с обща площ 11

500 дка, 850 дка дивечови ниви, 14 капана за разселване, 230 солища и други. Настанените за отглеждане в Стопанството тибетски якове, внесени у нас от Монголия като държавен обмен, и до днес са негов символ. Инж. Бончев смята обаче, че са прекалено големи животни и изхранването им е трудоемко, а и притискат останалия дивеч: „Не е добре много и различни животни да живеят и да се хранят на едни и същи места“ – обяснява ветеранът. Споменава и за идеята на проф. д.т.н. Цоло Вутов на територията на Стопанството да се създаде ловен музей в гората, на височина 2 – 3 м от земята, който да показва историята на ловното движение у нас и биоразнообразието на Стара планина. За целта у нас пристига архитект от Франция, който представя проект на музея, но впоследствие идеята не е реализирана.

Ярка е паметта на инж. Никола Бончев и за времето, в което е бил експерт по лова и заместник главен директор по лова на РДГ – София. При едно свое посещение в разсадника на ДГС – Копривщица, вижда огромен порутен сламеник. Основите му от камък стоят непокътнати. Ветеранът вижда възможност сламеникът да се оползотвори и предлага на директора на разсадника да се погрижи за тази сграда и да осигури всичко необходимо за вдъхването на нов живот – довежда архитект от Ботевград, който прави проект, набавя средства и материали. Така успява да превърне сламеника в една прекрасна вила за отдих. Вече като заместник главен директор в РДГ – София, му се случва да пренощува във вилата, но тя вече е преминала под управлението на арендатор, който е променил предназначението ѝ. „Стремим се към подобрения, търсим прогрес, но в същото време тъкмо такива практики на арендаторите, които завземат всичко, ни държат далеч от него – заявява ветеранът. – Със съжаление трябва да кажа, че това, което аз създадох, сега или не се използва, или пък се ползва не по предназначение. По отношение на ловното стопанство днес има още много какво да се подобрява. Съществуват практики за стопанисване на дивеча, които за мен не са правилни. Но си мисля, че с времето младите стопани на гората и дивеча ще намерят правилния път.“

А какво е за него гората? Тя е стимул да живееш и да се трудиш пълноценно, с мисия и отговорност. Когато се посветиш на нея и се стремиш истински, със сърце и душа тя да пребъде, неминуемо ще постигнеш много. Инж. Никола Бончев упорито вярва, че разковничето за успеха е в това „да търсиш начини, а не причини“.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
инж. Цветомир ЦОЛОВ